

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ ЯК ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

У статті окреслено концептуальні засади розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки, висвітлено наукові погляди на творчу самореалізацію особистості студента, визначено специфічні риси журналістського професіоналізму.

Ключові слова: журналіст, особистість, професійна освіта, професіоналізм, розвиток, самореалізація, творчий потенціал.

Особливістю сучасного світу є глобалізація, яка “по-іншому ставить питання про розвиток країни і цінності суспільства” [5, с. 137], під впливом якої кардинально змінився й вектор журналістської освіти, актуалізувалися нові вимоги до професійної підготовки фахівців у галузі ЗМІ, що зумовило інтенсивний пошук інструментарію розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки.¹

Створення нового інформаційного простору, впровадження новітніх технологій, поширення процесу медіаконвергенції, що призводить до розмивання меж між різними видами засобів масової інформації (і відповідно, між різними сферами журналістської діяльності) та виникнення потреби в суміжних професіях (у професійній мобільності журналістів-універсалів), зумовили перегляд існуючих та пошук нових шляхів і методів навчання студентів журналістських спеціальностей.

Наразі гостро постає проблема творчої самореалізації кожного громадянина України (на чому наголошується в Національній доктрині розвитку освіти та Державній національній програмі “Освіта. Україна XXI століття”). Головною метою розвитку освіти України визнано створення умов для особистісного розвитку молодого покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства: сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної та процвітаючої держави [7].

В умовах глобалізаційних процесів та інтеграції України в європейський комунікаційний простір журналіст є не простим інформатором і ретранслятором подій, який відображає сучасність, це – просвітитель і вихователь із глибоким усвідомленням свого професійного призначення, аналітик-навігатор, здатний формувати громадську думку й допомагати виробленню суспільних орієнтирів, комунікатор, який встановлює контакт між людьми на основі конструктивного діалогу; це – соціально зріла, відповідальна особистість з чіткою громадянською позицією, інтелектуально-творчий працівник, що підкреслюється в Законах України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про телебачення і радіомовлення” тощо.

Сьогодні спостерігається певна невідповідність професійної підготовки майбутніх журналістів потребам суспільства у фахівцях ЗМІ, здатних творчо виконувати професійні функції та соціальні ролі. Це породжує суперечність: між соціальним замовленням на творчих журналістів і потребою самої особистості у використанні внутрішніх потенційних ресурсів для професійного зростання й самореалізації, з одного боку, та фактичним станом сучасної журналістської освіти в Україні – з іншого.

Актуальність теми підкреслюється необхідністю пошуку ефективних шляхів вирішення цієї суперечності та потребою у виробленні концепції розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів (як наукового обґрунтування підвищення якості журналістської освіти). *Мета статті* – окреслити концептуальні засади розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки, висвітлити наукові погляди на творчу самореалізацію особистості студента, визначити специфічні риси журналістського професіоналізму.

Провідні концепції теоретико-методичних засад професійної освіти розроблені С. Батишевим, А. Марковою, Н. Ничкало, О. Новиковим, Т. Сущенко, А. Субетто та ін.

Філософські аспекти творчості як джерела розвитку особистості висвітлені А. Арнольдовим, М. Баргом, Г. Батишевим, М. Бердяєвим, В. Біблером, В. Губіним, Б. Кедровим та ін. Серед сучасних філософських розробок українських педагогів слід відзначити філософію людиноцентризму В. Кременя та філософію педагогічної дії І. Зязюна.

Теоретичне осмислення психології творчості представлене в дослідженнях Б. Ананьєва, В. Давидова, В. Клименка, О. Лука, В. Моляко, А. Матюшкіна, С. Полякова, Я. Пономарьова, К. Роджерса, В. Роменця, С. Рубінштейна, Б. Теплова, В. Шадрикова, К. Юнга та ін.

Проблема становлення професіоналізму знайшла відображення в працях В. Атаманчука, В. Абрамова, С. Батишева, В. Бодрова, К. Гуревича, С. Дубенко, Є. Єрмоласвої, В. Ігнатова, Є. Климова, Н. Кузьміної, Б. Ломова, А. Маркової, В. Мельниченка, В. Нижник, Н. Ничкало, М. Пряжникова та ін.

Питання творчої активності студентів і професійно-творчого саморозвитку студентів розглядали у своїх працях В. Андреев, Д. Богоявленська, Г. Горченко, А. Деркач, В. Зазикін, І. Зайцева, Г. Костюк, П. Кравчук, О. Леонтєв, О. Лук, Л. Макарова, Л. Мільто, В. Мухіна, А. Петровський, О. Пехота, Я. Пономарьов, О. Тихомиров, Ю. Фокін, В. Фрицюк, І. Ширшова тощо.

Вивченню феномену самореалізації особистості присвячені дослідження зарубіжних учених (А. Адлер, А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, В. Франкл, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорні, К. Юнг та ін.). Проблема самореалізації особистості висвітлювалася в наукових розвідках у різних аспектах: педагогічному (Е. Ардаширова, А. Барабаншиков, В. Бенін, В. Зінченко, І. Ісаєв, В. Караковський, Н. Крилова, Є. Шиянов та ін.), психологічному (Б. Ананьєв, Л. Виготський, П. Гальперін, В. Зарецький, В. Зінченко, І. Коган, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, Б. Теплов тощо), культурологічному (Є. Бондаревська, М. Дуранов, Ю. Сенько, В. Сластьонін тощо).

Психолого-педагогічні аспекти професійного розвитку та творчої самореалізації особистості висвітлені в наукових розвідках Б. Ананьєва, В. Андреева, В. Бехтерева, Л. Божович, Р. Брушлинського, Л. Виготського, В. Загвязинського,

В. Клименка, Г. Костюка, П. Кравчука, О. Леонтьєва, С. Максименка, А. Маслоу, В. Моляко, Г. Олпорта, М. Пряжникова, С. Рубінштейна, С. Сисоевої, Т. Сущенко, Р. Цокура та ін.

Вивченню комунікативної культури фахівців присвячені дослідження С. Амеліної, О. Бодальова, Н. Волкової, В. Гриньової, В. Грехнева, В. Кан-Калика, Н. Крилової, О. Леонтьєва, С. Мусатова та ін.

Особливості підготовки майбутніх журналістів окреслені в працях Н. Агеєнко, Ю. Андрєєвої, А. Марачевої, О. Самарцева, Л. Світич, І. Чемерис, А. Ширяєвої, І. Фатєєвої, Ю. Шаповала, Л. Шестьоркіної та ін. Питанням журналістської творчості, творчого потенціалу журналіста присвячені наукові розвідки українських (В. Гоян, В. Здоровеги, Д. Прилюка та ін.) і російських (А. Бобкова, Р. Бухарцева, В. Горохова, А. Гришаніної, О. Дорощук, С. Корконосенка, Г. Лазутіної, Г. Мельник, В. Олешка, Є. Проніної, А. Тепляшиної, Т. Тюлюлюкіної та ін.) журналістикознавців.

Концепція в педагогіці трактується як система поглядів на те чи інше педагогічне явище, процес, спосіб розуміння, тлумачення якихось педагогічних явищ, подій; як провідна ідея педагогічної теорії [2, с. 177]. Провідною концептуальною засадою у вивченні процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів є системний підхід, який дає змогу врахувати місце й роль кожного елемента системи й цілісно вивчити існуючі взаємозв'язки між окремими компонентами та їх реальними проявами в структурі творчого потенціалу студента; між впливом внутрішніх і зовнішніх факторів на його розвиток; між структурними частинами педагогічної моделі відповідного педагогічного процесу. На основі системного підходу встановлено першочергове значення творчого потенціалу у формуванні особистості майбутнього професіонала-журналіста.

Творча особистість, на думку В. Рибалки, – це “системне, соціально-психолого-індивідуальне, культурно-історичне, діяльнісне утворення, в якому концентруються, зберігаються, примножуються, використовуються, через яке передаються і трансформуються при переході від покоління до покоління особистостей постійно зростаючі цінності цивілізації” [8, с. 558]. При визначенні основних завдань при формуванні особистості сучасного журналіста у процесі професійної підготовки, на наш погляд, необхідно враховувати вищезгадане тлумачення. Основною метою журналістської освіти має стати створення психолого-педагогічних умов для професійно-творчої самореалізації студентів у процесі професійної підготовки.

Творча особистість журналіста розглядається в сукупності рис і якостей, що формують її творчий потенціал. У ст. 25 Закону “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” зазначено: “Журналістом редакції друкованого засобу масової інформації... є творчий працівник” [6, с. 18].

Як засвідчують спостереження, сучасний рівень журналістської освіти у ВНЗ під впливом новітніх інформаційних та інструментальних технологій здебільшого не забезпечує належного рівня формування й розвитку творчого потенціалу майбутнього журналіста; об'єктивними факторами, що стримують цей процес, на наше переконання, є такі:

- недостатня вивченість наукового статусу категорії “творчий потенціал майбутнього журналіста” в педагогічній науці;
- відсутність педагогізації професійної підготовки журналістів;

- недостатня увага до процесу формування та розвитку творчої особистості студента в документах про вищу школу в Україні;
- відсутність у педагогіці журналістики системи наукових поглядів на створення педагогічних умов, пошук шляхів і способів розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього журналіста тощо.

Розвиток творчого потенціалу особистості майбутнього журналіста – це збагачення її професійно значущими рисами; умінням доводити знання до творчого, перетворювального рівня шляхом розвитку загальних творчих сил (мислення, уяви, літературної фантазії, журналістської інтуїції, здатності творчо реагувати на зміни в усіх сферах життя); здібностями компетентно виконувати журналістські функції та свою соціальну роль у суспільстві.

Ця ідея ґрунтується на принципі гуманізації професійної підготовки фахівця, здатного до примноження культурних цінностей суспільства та реалізації при цьому власного духовно-творчого потенціалу (І. Бех, Н. Бібік, І. Зязюн, В. Кремень, О. Пехота, Е. Помиткін, В. Рибалка, С. Сисоєва, В. Сластьонін, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, А. Сущенко, Т. Сущенко та ін.).

Судження про розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста в контексті формування його творчої особистості як суб'єкта сучасного масмедійного простору є продовженням ідей, висловлених у працях А. Бобкова, С. Виноградової, І. Дзялошинського, М. Кіма, В. Олешка, О. Нерух, О. Отич, О. Самарцева, Л. Світич, Ю. Шаповала. Міркування про специфіку журналістської професії як творчої діяльності базуються на положеннях із наукових праць В. Здоровеги, Г. Лазутіної, І. Михайлина, Л. Черникової, В. Учонової та ін.

При розгляді проблеми творчого підходу до виконання професійних функцій і виконання соціальних ролей журналіста та розвитку його конкурентоспроможності використовуються положення з наукових розвідок Ю. Андрєєвої, А. Марачевої, Л. Світич, І. Фомічової, І. Чемерис, А. Ширяєвої. При аналізі структури творчої особистості майбутнього журналіста використані положення, висловлені в розробках В. Горохова, О. Дорошук та ін.

У сфері наукових досліджень серед характерних рис творчої особистості виокремлюють:

- 1) активність (прагнення розширити сферу своєї діяльності);
- 2) спрямованість (перевага системи певних мотивів, інтересів та переконань);
- 3) ступінь усвідомлення свого ставлення до дійсності, оточуючих людей [12, с. 307];

4) ініціативність (франц. *initiative*, від лат. *initium* – початок) – “морально-психологічна риса особистості, яка характеризується здатністю і схильністю до активних і самостійних дій” [2, с. 145];

5) толерантність, яка передбачає прагнення досягти взаєморозуміння і злагоди різних установок, орієнтацій і мотивів, не вдаючись до насилля і примусовості, до приниження людської гідності, а використовуючи гуманні, соціально позитивні способи і засоби взаємодії між людьми: діалог, перемовини (переговори), порозуміння, партнерство, взаємодопомога, співробітництво. Толерантність слугує важливим компонентом (складовою) творчої соціальної взаємодії та творчості загалом [11].

Професіоналізм у педагогіці визначається як “сукупність знань, навичок поведінки та дій, що свідчать про професійну підготовку, навченість, придат-

ність людини до виконання професійних функцій” [3, с. 742], як “висока підготовленість до виконання завдань професійної діяльності”, як “результат систематичного підвищення кваліфікації спеціаліста, його творчої активності” [9, с. 638].

За визначення, поданим в “Енциклопедії освіти”, дефініція професіоналізму представлена як “сформована у процесі навчання та практичної діяльності готовність до компетентного виконання функціональних обов’язків, які оплачуються; рівень майстерності у професійній діяльності, що відповідає рівню складності роботи” [3, с. 742].

Специфіка журналістського професіоналізму полягає в особливому способі сприйняття реальності, у вмінні оперативного і творчо реагувати на події життя в усіх сферах, адже, за словами К. Паустовського, бути журналістом – означає бути машиністом машини часу, яка робить мільйон обертів щосекунди.

Професійна творчість журналіста вимагає спеціальної підготовки, активного розвитку творчих і комунікативних здібностей, що забезпечує формування їх професіоналізму, високий рівень творчих досягнень, ефективність майбутньої журналістської діяльності.

Розроблений В. Андрєєвим, В. Загвязинським, Н. Никандровим індивідуально-творчий підхід до проблеми самореалізації особистості передбачає не лише розвиток вихідного творчого потенціалу студентів, а й формування потреби в їх подальшій самореалізації у професійній діяльності.

Розвиток творчого потенціалу особистості студента має бути цілісною педагогічною системою з інноваційними технологіями, спрямованими на формування власної внутрішньої громадянської позиції студента щодо його професійного й особистісного самовдосконалення і творчої самореалізації, що зможе, “з одного боку, надати кожній людині повну свободу, а з іншого – зробити так, щоб вона бажала робити те, що необхідне суспільству” [4, с. 9].

Методологічну основу системного педагогічного дослідження процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів становлять теорія пізнання про єдність, взаємозумовленість і цілісність явищ об’єктивної дійсності; філософські, психологічні та педагогічні положення про діалектичний взаємозв’язок свідомості, самосвідомості та соціального розвитку; концептуальні положення про системний, компетентнісний, філософсько-антропологічний, акмеологічний, суб’єктно-діяльнісний, синергетично-аксіологічний, креативний, людиноцентричний, особистісно орієнтований, професіографічний підходи до розвитку творчої особистості та її самореалізації; філософські, педагогічні та психологічні погляди на сутність творчого потенціалу як резерву творчих можливостей і джерела розвитку особистості, положення про журналістський професіоналізм і журналістську творчість відповідно до вимог сучасного соціуму.

Теоретичну основу вивчення процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів дослідження становлять основоположні державні документи: Конституція України; Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”); “Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті”; Закони України: “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про інформацію”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”; провідні положення щодо професійної освіти (С. Батишев,

А. Маркова, Н. Ничкало, О. Новиков, Т. Сущенко, А. Субетто, Ю. Татур та ін.); наукові розвідки про гуманізацію професійної освіти (Г. Балл, І. Бех, М. Євтух, В. Кудін, А. Сущенко та ін.); теоретичні положення щодо професіоналізму діяльності (О. Зазикін, Є. Климов, Т. Кудрявцев, Ю. Поваренков, В. Сластьонін та ін.), праці, присвячені професійній підготовці журналістів (Ю. Андрєєва, С. Виноградова, В. Ворошилов, О. Дорошук, А. Марачева, А. Москаленко, Л. Світич, Т. Тюлюлюкіна, І. Чемерис, Ю. Шаповал, А. Ширяєва та ін.).

Теоретичним підґрунтям дослідження є також концептуальні положення щодо творчості (М. Бахтін, В. Біблер, Дж. Гілфорд, Б. Кедров, О. Лук, І. Маноха, В. Моляко, Я. Пономарьов, А. Пуанкаре, Е. Торранс); теорії особистісного розвитку людини та її творчої активності в процесі діяльності (М. Бердяєв, В. Бехтерев, Л. Божович, Л. Виготський, У. Джемс, Д. Ельконін, Л. Занков, Г. Костюк, О. Леонт'єв, Ж. Піаже, В. Рибалка, В. Роменець, С. Рубінштейн, О. Ткаченко та ін.); наукові розвідки з розвитку творчого потенціалу (Є. Адакін, Д. Богоявленська, І. Бех, Н. Бібік, І. Зязюн, П. Кравчук, В. Кремін'я, О. Пехота, Е. Помиткін, В. Рибалка, В. Риндак, С. Сисоєва, В. Сластьонін, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, О. Чаплигін, О. Яковлева та ін.); теоретичні положення щодо професійно-творчого саморозвитку та самореалізації особистості (Б. Анан'єв, В. Андрєєв, Д. Богоявленська, Р. Брушлинський, О. Гура, Л. Мільто, О. Пехота, В. Риндак, Т. Сущенко, В. Фрицюк та ін.); наукові праці про специфіку творчості журналіста та особливості журналістської професії як творчої діяльності (А. Бобков, Р. Бухарцев, В. Горохов, В. Здоровега, М. Кім, С. Корконосенко, Г. Лазутіна, Г. Мельник, О. Нерух, Д. Прилюк, О. Самарцев, В. Учонова та ін.); судження про формування творчої особистості майбутнього журналіста як суб'єкта сучасного мас-медійного простору (О. Дорошук, І. Дзялошинський, В. Олешко, Л. Світич, Ю. Шаповал та ін.); теоретичні розробки про сутність духовності й духовного розвитку особистості в контексті життєтворчості (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, В. Москалець, Е. Помиткін, Т. Титаренко та ін.); концепції комунікативного підходу до навчання (С. Амеліна, О. Бодальов, Н. Волкова, В. Гриньова, В. Грехнев, В. Кан-Калик, Н. Крилова, О. Кущенко, О. Леонт'єв, С. Мусатов, О. Павленко, В. Сластьонін, І. Тимченко та ін.); провідні положення щодо принципів аксіологічного (Л. Божович, І. Кон, О. Леонт'єв, В. М'ясищев, В. Сластьонін та ін.), акмеологічного (А. Бодальов, А. Маслоу, Т. Сущенко), синергетичного (А. Євтод'юк, В. Кремін'я), особистісно орієнтованого (І. Бех, В. Кремін'я, С. Максименко, В. Рибалка, Е. Помиткін та ін.) підходів до змісту освітнього процесу.

Основним змістом процесу розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів, на нашу думку, є спрямування їх професійної підготовки на реалізацію соціального замовлення, пов'язаного з формуванням особистості такого журналіста, який здатний до творчої професійної діяльності й безперервного професійного самовдосконалення, до активної творчої самореалізації впродовж життя, що вимагає створення у вищих навчальних закладах професійно-творчого освітнього середовища, оптимізації засвоєння професійних знань і цілеспрямованого збагачення досвіду професійно-творчої самореалізації під час активного журналістсько-творчого навчання й професійного творчого самовираження майбутніх журналістів у процесі позааудиторної роботи, розвиток діалогічної культури, творчої уяви, професійної інтуїції, здатності творчо виконувати свою соціальну роль.

Пріоритетними передумовами формування особистості майбутнього журналіста, самопроекування ним власного життя як процесу безперервного професійного самозростання і творчої самореалізації, динамізму самостійного розширення структури професійно значущих знань є інтенсивний розвиток творчого потенціалу студента у процесі професійної підготовки.

Показником вищого рівня розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів є їх готовність до професійної творчої діяльності, творчий підхід до виконання важливих соціально-професійних функцій.

На наше переконання, в сучасних умовах ефективність розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів можна суттєво підвищити, якщо на основі теоретико-методологічного обґрунтування розробити та впровадити різноаспектну й різнорівневу педагогічну концепцію, експериментально-дослідну модель та науково-методичну систему її поетапного забезпечення за рахунок застосування системно-синергетичного, компетентнісного, акмеологічного, суб'єктно-діяльнісного, аксіологічного, креативного, людиноцентричного, особистісно орієнтованого, професіографічного підходів до розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів. Сприятиме цьому цілеспрямована внутрішньовузівська підготовка викладачів до створення професійно-творчого журналістського освітнього середовища, розвиток природних творчих здібностей студентів, збагачення досвіду творчої самореалізації майбутніх журналістів у процесі навчання та позааудиторної роботи.

З огляду на те, що третє тисячоліття називають епохою інформаційного прогресу, можна стверджувати, що від журналістського професіоналізму й об'єктивності інформації, від якості виконання журналістами як представниками четвертої влади і провідними комунікаторами своїх професійних функцій і соціальних ролей залежить майбутнє українського суспільства, його стабільність, безпека й авторитет у світі. Адже в демократичній державі журналісти суттєво впливають на формування громадської думки й культури суспільства, цінностей та етичних норм. Якою Україна буде завтра, багато в чому залежить від сучасного рівня професійної підготовки майбутніх журналістів.

Заснований на вказаних концептуальних підходах педагогічний процес можна назвати творчим, системно-синергетичним, а на думку Т. Суцєнко [10], – формувально-розвивальним, особистісно орієнтованим процесом взаємного духовного збагачення викладачів і студентів за умов оптимального психологічного клімату відносин, діалогічної культури, інтелектуальної співтворчості, оскільки, як наголошує науковець, педагогічний процес у вищій школі має стати “процесом взаємного духовного збагачення викладачів та студентів в умовах оптимального психологічно комфортного клімату взаємостосунків, діалогічної культури й інтелектуальної співтворчості” [10, с. 26].

Таким чином, розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста є процесом збагачення особистості професійно значущими рисами та властивостями, умінням доводити знання до творчого, перетворювального, суб'єктно-виховного рівнів шляхом формування конкретних журналістсько-професійних і особистісних рис, розвитку загальних творчих сил студента (планетарного мислення, уяви, літературної фантазії, журналістської інтуїції, здатності творчо реагувати на зміни в усіх сферах життя тощо) та професійних здібностей компетентно виконувати журналістські функції і свою соціальну роль у суспільстві.

У процесі професійної підготовки слід формувати у майбутніх журналістів глибоке розуміння того, що університетська освіта – це лише “ключ до дверей оволодіння журналістською професією. А далі – самоосвіта протягом усього творчого життя” [6].

Висновки. Майбутнє держави значною мірою залежить від соціальної активності журналістів, від їх творчого підходу до виконання соціальних ролей, від уміння формувати громадську думку на діалогічних засадах і на принципах гуманізму, спрямовувати суспільство на нову якість спілкування.

Посилена соціальна необхідність у творчих журналістах, які формують масову інформацію, зростаюча потреба особистості в розвитку своєї унікальності й цілісності актуалізують значення розвитку творчого потенціалу майбутніх журналістів як передумови їх професіоналізму й готовності до професійно-творчої діяльності. Цей процес має відбуватися з використанням сучасних навчальних технологій на основі особистісно орієнтованого підходу в умовах педагогічно комфортного, максимально наближеного до професійно-журналістського навчального середовища, що сприятиме інтелектуальному розвитку та саморозвитку особистості майбутнього конкурентоспроможного творчого фахівця ЗМІ.

Список використаної літератури

1. Аграновский В.А. Вторая древнейшая. Беседы о журналистике / В.А. Аграновский. – М. : Вагриус, 1999. – 416 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Енциклопедія освіти / [акад. пед. наук України] ; голов. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Зазюн І.А. Педагогіка добра і реалії : навч.-метод. посіб. / І.А. Зазюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
5. Занфірова Т.А. Щодо деяких аспектів глобалізації і духовності / Т.А. Занфірова // Духовність і громадянське суспільство в умовах глобалізації : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції “Андріївські читання” 15 грудня 2011 р. / [за ред. В.М. Огаренка та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – С. 136–138.
6. Москаленко А. Теорія журналістики : навч. посіб. / А. Москаленко. – К. : Ек-сОб, 2002. – 334 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26.
8. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці : навч. посіб. / В.В. Рибалка. – Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2009. – 575 с.
9. Современный словарь по педагогике / [сост. Е.С. Рапацевич]. – Минск : Современное слово, 2001. – 928 с.
10. Сущенко Т.И. Вузовский педагогический процесс способствующий формированию национальной творческой элиты / Т.И. Сущенко // Теория и практика управления социальными системами. – Х. : ХП, 2002. – № 2. – С. 34–40.
11. Шалин В.В. Толерантность: культурная норма и политическая необходимость: монография / В.В. Шалин. – Ростов н/Д, 2000. – 356 с.
12. Шапар В. Психологічний тлумачний словник / В. Шапар. – Х. : Прапор, 2004. – 640 с.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2013.

Дяченко М.Д. Концептуальные основы развития творческого потенциала будущих журналистов как предпосылки формирования профессионализма

В статье очерчены концептуальные основы развития творческого потенциала будущих журналистов в процессе профессиональной подготовки, освещены научные взгляды на творческую самореализацию и студента, определены специфические черты журналистского профессионализма.

Ключевые слова: журналист, личность, профессиональное образование, профессионализм, развитие, самореализация, творческий потенциал.

Diachenko M. The conceptual foundations of the development of the creative potential of future journalists as preconditions of the formation of professionalism

The article outlines the conceptual basis for the development of creative potential of future journalists in the process of professional preparation, the scientific outlook on creative self-realization and the student, identified the specific features of journalistic professionalism.

Key words: journalist, personality, professional education, professionalism, development, self-realization of creative potential.